AD D. NICOLAI SEL-*NECCERI ET THEO-*LOGORVM IENEN-SIVM CALVM-nias,

BREVIS ET NECESSA-RIA THEODORI BEZÆ *Responsio.*

GENEVÆ.

APVD I. CRISPINVM.

M. D. LXXI.

AD

RI F

SI

tabuli

ti mih

bellis,

Iener

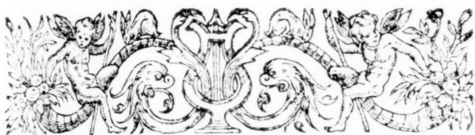
tium

ui abr

me b

fund

tina

AD D. N. SELNECCERI ET THEOLOGORVM IENENSIVM CALVMNIAS BREVIS ET neceſſaria Theodori Bezæ reſponſio.

CVM per ſe graue eſt ſemper falſi crimen, tum verò lõgè grauiſsimum quum de corruptis ſacri fœderis tabulis agitur: quod ſcelus quũ immerenti mihi, & quidem ſcriptis accuſationis libellis, impingat Nicolaus Selneccerus & Ienenſes Theologi, cogit me res ipſa ſilentium in quo iam annos aliquot perſeueraui abrumpere. Neque id tamen facio, (ita me bene Deus amet) vel vt frigidam ſuffundam renaſcentibus incendiis, quæ vtinam vel meo ipſius ſanguine reſtingui

possent: vel vt iis succenturiem qui in causa iustissima patrocinio meo minimè indigent: verùm quòd eò me adigant istorũ calumniæ, vt aut mihi diluenda sit ista criminatio, aut prorsus deserenda veritatis defensio. Attingam igitur illa tãtùm quæ ad me propriè spectant, & ita quidem vt conuitia & maledicta libens prætermittam quibus illi viuos & mortuos suo more conscindunt. Ignoscat hoc illis Dominus, faxítque vt sese ipsi, & nos melius norint.

Summa accusationis hæc est. Lucæ verba, Act. 3. 21. ὃν δεῖ οὐρανὸν δέχεσθαι, *Latinè sum interpretatus,* Quem oportet cælo capi: *quam interpretationem isti falsam & impiam esse vociferantur. De impietate postea viderimus. De falsitate priore loco respondebo.*

De istis vocibus ὃν δεῖ, Quem oportet, *controuersia nulla est. Imò, quanuis cæli nomine mei accusatores aliud intelligant quàm ego, tamẽ illi græco vocabulo nõ inficiãtur respõdere cæli nomen. Sed & illud mihi videntur concedere, verbum*

δέξασθαι

δέξασθαι rectè pro δέχεσθαι exponi, quum ſic etiam vertat Lutherus. Duo igitur reprehendunt: vnum, quòd δέξασθαι verterim Capiendi verbo: alterum, quòd paſſiuè interpretatus quæ Lucas actiuè ſcripſit, pro Cælum accipere, ſcripſerim, Cælo capi. Hoc autem vtrunque quanti ſit momenti, age ſigillatim expendamus.

Dico ego, verbum δέξασθαι eo differre à λαμβάνειν, ſi propria vtriuſque verbi vis ſpectetur, quòd illud demum de iis dicatur quæ aliũde illata vel oblata quiſpiam recipiat. Hoc ſcio mihi conceſſuros quicũque Græcas literas vel à limine ſalutarũt, vt nulla hîc à me probatio meritò requiratur, ac minimè dubium ſit quin τὸ δέχεσθαι Græcis prorſus illud declaret, quod Hebræis קַבֵּל, ſicut verterunt interpretes Græci 1. Paral. 12, 18, & 2. Paral. 29, 21, & Eſræ 8, 29. & alibi paſſim. Quid plura? Syrus ille interpres quo nullum neque vetuſtiorẽ neque certiorẽ nobis quærendum arbitror hunc ipſum locum de quo agimus ſic vertit, דְלָה וְלָא לִשְׁמַיָּא דְּנִקַבְּלוּן

Itaque reſpondet τὸ δέχεσθαι Latino ver

bo Recipere quo vsus est vetus Latinus noster interpres, pro quo minus perspicuũ est verbum Accipere, verbo Hebræo חתח, *& Græco* λαμβάνειν *ex aduerso respondens, qui tamen vti maluit Erasmus, quanuis Accipere etiam pro Recipere Latini vsurpent, vt quum Accipere literas, & Hospitem domo accipere dicunt.*

At contrà δέχεσθαι *pro* λαμβάνειν, *Recipere pro Accipere positum nusquam inuenio.*

Sed quorsum hæc? Cedo enim, dicent mei accusatores, cur non igitur vertisti Cælum recipere? *& quis nostrum (inquient) negat Christum à Patre hanc de qua disceptamus gloriam recepisse? Audiant ergo quid respondeam, & quid illos in meis annotationibus obseruare oportuerit priusquam translationẽ meam adeò impotenter reprehenderent.*

Age ponamus quod isti volunt, nempe Accipere cælũ *idẽ valere atque* Accipere gloriã Patris, *Quum tamẽ eo tẽpore quo Petrus hæc loquebatur, imò, si Brentianis deliriis credimus, ab ipso Hypostati-*

ca

cæ vnionis momento iam in istud cælum euectus esset Filius hominis, quis non videt vel dicendum non fuisse δεῖ oportet, sed ἔδει oportuit: vel pro Accipere vertendum fuisse, Accepisse? Esset enim certè inepta hæc Petri oratio, Oportet vt Christus accipiat Cælum, quum iam illud accepisset: ista autem oratio fuisset veritati consentanea, Oportet vt Christus acceperit cælum. Et tamen nemo est istorum qui aliter sit interpretatus, ne Lutherus quidem ipse, quàm Quem oportet cælum accipere.

Deinde siue dicatur Christus accipere cælum, vt isti volunt, siue dicatur cælum accipere Christum, quum ista acceptio, siue receptio sit quiddam præteriens (aliud enim est accipere aliquid quàm eo frui quod acceperis) quis nō videt ineptissimè cohærere, quod subiicitur apud Lucam ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων, vsque ad tempora restitutionis omnium? Nā ita certè significaretur tum demum isti acceptioni locum fore quum rēstituta fuerint omnia, ac proinde nondum sedere Christū

ad dextrã Patris, sed hoc adhuc agere vt sedeat, vt tum demũ dicatur accepisse cælum, id est ad dextram Patris sedere, quũ restituta fuerint omnia.

Quòd si etiam conuertas δέξασθαι Accepisse *vel* Recepisse, *absque vlla videlicet temporis enallage, rursum illud* ἄχρι *quo significatur certa quæpiam meta, minimè conueniet, nisi statuere velimus Christum in suo illo altero aduentu quem hic notari certum est, gloriam illam suam depositurum, atqui potius tum demum est venturus in plena maiestatis suæ gloria, sicut post ipsum Christum testatur Apostolus, ideò etiam plerunque alterum eius aduentum illustri* ἐπιφανείας *nomine declarans.*

Nec obstat nobis illud, quòd particula Donec vel Vsque, interdum ea quæ præcedunt non terminet, vt quum dicitur Ioseph non cognouisse Mariam donec peperisset, & Christus nobiscum futurus ad cõsummationem vsque seculi. Nam res ipsa clamat de secundo aduentu loqui Petrum, quo futurum dicit vt illa Christi car-

nis in cælis commoratio non quidem finiatur, sed tamen interrumpatur, Christo videlicet tum demum è cælis descensuro, sicuti Petrus vnà cum condiscipulis ex ipsis Angelis intellexerat.

Ex his autem efficitur neque Accipiendi neque Recipiendi verbum huic loco satis conuenire, siue Accipere aut Recipere siue Accepisse aut Recepisse conuertas: nec satis rectè D. Lutherũ (quod tanti viri pace dixerim) pro δέχεσθαι scripsisse Einnemen id est λαμβάνειν, pro quo audio Germanos potius dicere Entpfangẽ.

Itaque vtroque illo repudiato, vsurpaui Latinum Capiendi verbum, quod respondet verbo Hebræo כול, & Græcis verbis χωρεῖν & δέχεσθαι, pro continere siue comprehendere, dicitúrque de spatii siue loci mensura, ex more Hebræorum videlicet quibus est familiare ex antecedente intelligere consequens, quod tum hoc loco de quo nunc quærimus, tum alibi sæpe in meis noui Testamenti annotationibus obseruaui.

Quoniam enim quod certo spatio com-

prehenditur ſiue continetur, prius in id recipi & admitti oportet, ideo Hebræi הֵחִיק & קִבֵּל & כּוּל *promiſcuè vſurpant: Græci verò* δέχεσθαι & χωρεῖν, *Latini* Capere & Continere, *ſiue* Certo loco & ſpatio comprehendere. *2. Paralipomenon 4, 5* מַחֲזִיק בַּתִּים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים יָכִיל *pro quo Græcus interpres* χωροῦσα τρεῖς μετρητάς, *Ioſephus autem lib 8. Antiq. cap. 2.* ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα βάτους τρισχιλίους. *Idem Ioſephus, etiā de nūmi æſtimatione loquēs lib. Antiq. 3, ca. 9.* ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὢν ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. *Quin etiam Græcus interpres Ier. 2, 13* יָכִלוּ *vertit* συνέχειν *id eſt ad verbū,* Cōtinere. *pro quo fortaſſe vſitatius potuit* τὸ κρατεῖν *vel* τὸ κατέχειν *vſurpare. Plato de leg. 12, vbi de ſepulchris extruēdis agit,* λίθινα δὲ ἐπιστήματα μὴ μείζω ποιεῖν ἢ ὅσα δέχεσθαι τὰ τοῦ τετελευτηκότος ἐγκώμια, *Id eſt Cicerone interprete, Nec è lapide excitari plus nec imponi q̃ quod capiat laudē mortui inciſā. Idē Cicero, Illi eā gloriā cōſecuti quæ vix cælo capi poſſe videatur. Heſych. in* κύαθος, δέχεται κύαθος ὑγροῦ τινὸς οὐγγίας δύο.

δύο. *Plinius, capit congium aquæ.*

Ex his omnibus hoc vnum effectum volo, falſam non eſſe meam interpretationem verbi δέχεσθαι, *ſiue vis ipſa verbi, ſiue Hebraicæ, vel Græcæ, Latinæ denique linguæ vſus ſpectetur, ac etiam à me fuiſſe meritò mutatas aliorum interpretationes, niſi fortaſſe probarint iſti vel nõ rectè me pro actiuo paßiuum vſurpaſſe, vel, etiam ſi verba Græca interpretationem meam admittant, naſci tamen inde ſententiam à Petri inſtituto, adeóque veritate ipſa diſſidentem, de quo poſtremo dicam in altero defenſionis meæ capite, quum videlicet de ipſa huius loci explicatione, ſiue* περὶ διανοίας *diſſerã. Dicamus ergo cur verterim,* Quem oportet cælo capi, *potiùs quàm* αὐτολεξεί, Quem oportet cęlum capere, *ac primùm quidem accuſatorum obiectiones diluamus. Aiunt Ienenſes vbique verbum* δέχεσθαι *in nouo Teſtamẽto actiuè poni. Primùm ſi hoc negem, licebit vel eorum alterum Heliam, bonum ſcilicet illum Illyricum teſtem adhibere, qui, licet longè maximam partem ad verbum ex meo nouo teſtamento in ſuum tranſtu-*

lerit, maluit tamen admissum ab Erasmo, & à me emendatum errorē reponendo, 1. Pet. 3. 20. ἐξεδέχετο *vertere* Expectabatur *quàm* Expectabat. *Sed de hoc alius erit dicendi locus quum omnia istius* ἀλάστορος *plagia in indicem relata, & ad ea quæ in meis partim corrupit partim temerè reprehendit, defensionem edere vacabit. Concedo igitur meis accusatoribus quod volunt. Quid autem inde consequetur? Malè certè in D. Philippi schola isti discipuli profecerunt, qui tam* ἀτέχνοις *consecutionibus vtuntur. Cæterùm ne hoc exagitem, quisquámne est tam indoctus, vel vsque adeò impudens qui in hac formula* ὃν δεῖ οὐρανὸν δέχεσθαι, *sentiat* δέχεσθαι *aliter quàm actiuè construi, quæcunque ordine cum pronomine* ὃν, *& cum nomine* οὐρανὸν *componatur? Verùm quis hāc legem imposuit interpretibus, vt quæcunque actiuè ab aliquo scripta dicuntur, non nisi actiuè conuertantur? Imo fingamus ita fuisse hunc locum à me conuersum,* A quo oportet cælum accipi, *num isti quæso me reprehenderent? Imò certè miris*

modis

modis me collaudarēt, quoniam multò apertiùs pro illis faceret hæc interpretatio, quàm Græca verba quibus vsus est Lucas. Itaq; quàm sit inanis hæc obiectio & vanis Sophistis potiùs quàm grauib⁹ Theologiæ magistris conueniens, nemini iam obscurum esse potest. Nam istæ certè enuntiationes, Christus accepit cælum, & Cælum acceptum est à Christo: *item istæ,* Cælum capit Christū, & Christus capitur cælo, *verbis quidē nonnihil, reipsa verò nihil prorsus discrepāt. At enim, ait Selneccerus admodum confidenter, versio ista excogitata est nuper, fuitque vniuersæ antiquitati nostrisque Ecclesiis & Scholis hactenus ignota. Deus bone, tantā cuiquam inesse posse audaciam qui tuendæ veritatis zelum præferat? Age igitur ex tota antiquitate, imò vel ex nostræ memoriæ scriptoribus qui Lutherum antecesserunt, vel vnum ostendat ista verba sic interpretatum, ac si dicatur Christus cælum accepisse, ac non potiùs vt dicatur Christus secundum carnem in cælum receptus, ibique, etsi summa gloria fruens, spatio quod*

ſpirituali quidem ſed vero & naturali corpori conueniat, comprehenſus.

Profert verſionem vulgatam, quam etiam Hieronymo tribuit. Habet autẽ, inquit, illa Quem oportet cælum ſuſcipere, *Ego in meis codicibus ſcriptum reperio Recipere: ſed quid tum? Ambigua eſt certè horum verborum conſtructio ſicut & in Græcis. Itaque non magis probare poteſt ex hac Hieronymi verſione quòd Christus cælum acceperit, quàm quòd cælum acceperit Chriſtum.*

Citat præterea Syri teſtamenti verſionem, quæ habeat. Quem oportet cælos excipere. *At quænam hæc rurſum audacia eſt? Ita certè conuertit Tremellius noſter, rectè quidem (ſi verbum* קַבֵּל *Excipere pro Capere ſiue Cõtinere accipias à conſequenti, vt paulo antè diximus:) non tamen* αὐτολεξεὶ*, quod eum feciſſe iſtorum cauſa mallem. Sic enim habet ad verbum doctiſſimus ille & vetuſtiſſimus, vt apparet, interpres,* דְלֵהּ וְלָא לַשְׁמַיָא דְנִקַבְּלוּן *id eſt* quem oportet cæli capiant. *Agnoſcis igitur tandem, Selneccere, tuam, ne quid*

gra-

grauius dicam, imprudẽtiam? Vides enim verbum esse pluralis numeri, quicum necessario Cælorum nomen à parte anteriore construitur, ac proinde constructionem illam vestram tuo ipsius calamo expungi.

En bellæ illius quã defendũt interpretationis testes, quorum vnus non minus pro me quàm pro illis facit, alter planè ipsos conuellit. Et eos non pudet antiquitatem & orbis totius auctoritatem iactare? Tandem igitur ad sacram anchoram venit Selneccerus, nimirum ad Lutheri versionem, quam nos quidem quantò rectius vt & nouam & prauam hoc loco reprehendimus? Etenim etiamsi Lutheri sententiam admitterem, tamen, vt antea probaui, verbum δέχεσθαι non respondet verbo Einnemen, *quod accipere siue occupare declarat, nisi forte occupare Cælum Christus dicatur, sicut locus à re contenta occupatur, quod prorsus pro nobis faceret. Deinde vt illum suum sensum Lutherus commodè eliceret, verbum δεῖ explicandum fuit pro ἔδει, id est pro* Mus *scribendum* Hat mussen, *nisi pro præsenti* Einnemen *maluis-*

ſet vſurpare perfectum. Iterum enim inculco, & omnes communi ſenſu præditos homines iſtis iudices fero, nõ poſſe non ineptè locutum videri qui de re peracta loquens dicat, Oportet Chriſtum accipere cælum, *id eſt vt Chriſtus accipiat cælum,* vſque ad tẽpora reſtitutionis omnium:*ſed omnino dicendum fuiſſe,* Oportuit Chriſtum accipere cælum, *id eſt, vt Chriſtus acciperet cælum, vel,* Oportet Chriſtum accepiſſe, *id eſt vt Chriſtus acceperit* cælum,*ſiue* à Chriſto acceptum fuiſſe cælum. *Viderit igitur quomodo iſtam interpretationem pro ſana & recta venditet, quam, vt oſtendimus, & verborum proprietas, & ſententiæ ipſius ratio manifeſtè conuellit, nedum vt illam tanquam irrefragabilem nobis obtrudat.*

Sed iam audire mihi videor illorum tonitrua, quaſi videlicet inexpiabile ſit ſcelus quicquam in Germanica D. Lutheri verſione emendare, quod tamen ipſimet quoties faciunt? Sed age tamen maneat ſanè ſua laus magno illi viro, & plurimis in

Eccleſia

Ecclesia Dei vtilissimísque laboribus defuncto. Quis enim hoc inficietur? Liceat tamen eius scripta, quæcunque tandem sint, vt & omnium post Apostolos scriptorũ, ad Dei verbi normam inprimis exigere, & aliorũ quoq; tum vetustorum, tum recentium Doctorũ rationes & argumẽta expendere, nisi fortaßis hũc vnũ ἀναμάρτητον fuisse ostendant. Sin minus, clament licet, & pro more quiduis apud imperitum vulgus spargant, ego vnum saltem illud Democriti regeram, Desinite ineptire pueri.

Vt autem nullus sit tergiuersandi locus, & illam potius versionem constet nouam esse, & vetustati inauditam: istam verò cuius auctorem me faciunt Ienenses (in eo quidem à Selneccero dissentientes qui se ab hinc annis viginti ista versione mirificè (proh dolor) commotum, turbatum, perculsum denique clamitat, quum tamen interpretatio mea anno demum 1556. prodierit) vt istam, inquam, versionem quam illi non vt nouam modò verùm etiam vt falsam & impiam crimi-

nantur, ostendam certo ipsius verbi Dei, *ac præterea doctißimorum tum veterum tum recentiorum scriptorum testimonio confirmari: primùm hoc ex istis quæro, vbi tandem inuenerint siue in vetere siue in nouo Testamento durum istud, & obscurum, adeóque ænigmaticum dicendi genus,* Accipere cælum, *siue pro cælesti regione siue pro cælesti gloria Cæli nomen intelligant. Certè nusquam hāc formulam vel similem aliam quampiam deprehendent. At contrà lego Luc. 24. 51.* διέστη ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν. ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανὸν. *Item Act. 2. 9.* ἀπήρθη ἀπ' αὐτῶν, *& 11.* ἀναληφθεὶς εἰς τὸν οὐρανὸν, *quibus verbis nisi clarè perspicuè, disertè significari fateamur discessum Christi à terra ista quā calcabāt discipuli, in illud ipsum Cælū quod supra nos est, age ipsum quoque Solem sursum esse negemus.*

Sed rursùm hîc in Bezā insurgunt Ienenses, verùm quo tandē pudore? Adiecit, inquiunt, Beza particulam SVRSVM. *At ego cogor rursùm exclamare, Quæ hæc est audacia, quæ hæc est calumniandi libido?*

libido? Christum isti ferunt dici Ascendisse in cælum, Eleuatum fuisse, Profectum fuisse in cælum: *& hoc saltem nobis ne Brentius quidem vbiquitarij tum cæli tum inferni fabricator, nec Illyricus ille Ismael inficiãtur. Christum fuisse ad nubes vsque sublatum. At isti ferre non possunt Bezam interpretantem ἀναληφθεὶς* Sursum receptus, *&* ἀνεφέρετο Sursum ferebatur. *Malunt enim verti*, Assumptus, *&* Ferebatur. *Atqui* Assumere *significat*, Ad se sumere, *quod quibusuis Grammaticis iudicibus non respondet τῷ ἀναλαμβάνειν, sed τῷ προσλαμβάνειν. Deinde quum eò demum sit receptus siue assumptus Christus quò profectus est, dicatur autem* ἐπαρθῆναι, *Id est, vt transfert vetus interpres*, Eleuatus, *Erasmo autem interprete*, In altũ sublatus; *& à nube exceptus, & in illud ipsum cælum profectus quò discipuli direxerũt oculos, cuius est vel & stuporis vel impudentiæ arguere me quòd* ἀναλαμβάνεσθαι *vertam*, Sursum recipi? *Verba autem* ἀναφέρεσθαι *&* καταφέρεσθαι *oportuit istos*

ſaltem ex Ariſtotelis meteoris didiciſſe, inter ſe opponi. Quòd ſi Chriſtus ſurſum eſt ſublatus, & ſurſum acceptus, vter rectius iſtum locum Petri conuertit, qui dicit quòd Chriſtus cælum acceperit, an qui dicit quòd Cælum venientem Chriſtum receperit, ac proinde ipſum capiat?

Age verò, addamus etiam vetuſtatis teſtimonia. De Syro interprete doctiſſimo & vetuſtiſſimo diximus antea, qui etiam Lucæ 9,51, & 24,51, & Act. 1,9. & 11. & 1. Tim. 3,16. verba, ἐπαίρεσθαι, ἀναφέρεσθαι & ἀναλαμβάνεσθαι, vnico Syriaco expreſſit quo ſignificatur τὸ ἀναβαίνειν, vt & Græcus interpres 2. Reg. 2, 11, וַיַּעַל vertit καὶ ἀνελήφθη.

Omnium autem clariſſimè Nanzianzenus altera concione περὶ τοῦ υἱοῦ totidem his verbis illum Petri locum citat, καὶ ὑπ' οὐρανοῦ δεχθῆναι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως, A cælo recipi (id eſt, ſicut antea probaui, receptum teneri) vſque ad tempora reſtaurationis. Huius igitur tanti viri quum ſim veſtigia ipſa in hoc quoque ſequutus quòd perſpicuitatis

causa

causa paßiuam formulam vsurpaui, viderit an sanus fuerit ille quum insaniam mihi obiiceret, ac non potius verum esse comprobet quod initio suæ accusationis scripsit, se nimirum nesciuisse quid faceret, quum hanc criminationem aggrederetur.

Sed & Oecumenius, cuius etiam testimonio iidem abutuntur, Cælum vocat, τοῦ ἀπεσταλμένου ὑποδοχὴν, *id est Christi receptaculum. Itaque (quod etiam plenius mox demonstrabimus) qui negat totam vetustatem hæc Petri verba sic accepisse, vt dicatur Christus in cælos receptus, ibidem nunc vt in loco residere secundũ carnem, necesse est pudorem omnẽ abiecerit. Quòd autem Petrus ita significarit Christum accepisse cælum, id est cælestem gloriam, nunquam ex vllo patrum testimonio neque ad Græcas quidem Calendas accusatores mei probabunt.*

Ex his igitur rursum effici dico quod volebam, illam videlicet interpretationem, Oportet Christum cælo capi, *siue proprietas verborum spectetur, siue totius vetustatis auctoritas, bonam & ve-*

ram esse, ac proinde meos accusatores in calumnia manifesta deprehendi.

Iam superest vt illud quoque videamus, num videlicet mea interpretatio qua dicitur Christus in cælo vt in loco secundum carnem contineri, aliquid Petro affingat quod non conueniat ipsius instituto. Potest enim sæpe sic verti locus aliquis, vt vera quidem sit sententia quæ inde elicitur, & tamen scriptoris menti parùm consentanea. Atqui fideliter à me expressum fuisse quod Petrus dictum voluit, puto iam satis ex superioribus liquere.

Vnum tamen placet expendere quod ille meus plagiarius in illa sua præclara glossa nobis obiicit Refutationem enim illam quàm se edidisse scribit anno 1567, nancisci quum hæc scriberem nondum potueram. Alii, *inquit,* volunt intelligendum ipsum Christum capi aut detineri à cælo, quæ sententia esset contra Apostoli scopum, potiùs imbecillitatis quàm gloriæ & potentiæ Christi prædicatio. *Hæc ille, in quibus multa*

multa sunt errata. Primùm enim illud Retineri inuidiosè scribit, quasi videlicet quum Christi corpus dicimus, quia corpus est, suo spatio contineri, eum veluti carcere includamus, de qua vanissima calumnia mox dicemus. Deinde in eo quoque fallitur quòd circunscriptionem siue finitionem circa creaturam, putat esse infirmitatem, quum sit potiùs eius perfectio ac complementum, vt ipsi quoque scholastici rectè tradiderunt. Quid enim dici possit absurdius quàm essentialis proprietatis abolitione essentias perfici? Nec tamen nego sic discriminari creata (quæ omnia finita sunt,) ab eo qui vnus est infinitus. Sed quid hoc Illyricum iuuat? nihil certè, nisi putat cum Brentio ab iis deprimi Christi gloriam, qui carnem non induunt deitatis spoliis. Præterea quis hunc docuit Petro propositum fuisse Christi gloriam sic prædicare, vt nihil nisi Deo conueniens ei attribueret, siue vt velut altera natura ipsum spoliaret? Certè hominem esse, & interfectum fuisse palàm fatetur Petrus non minus quàm sanctũ, & iustum, & authorem

vitæ, & à mortuis excitatum. Imò si hoc vnum ei propositum erat quod iste dicit, cur obsecro apud istos præsertim adhuc ad Christum potius adducendos quàm adductos, isto tam nouo, obscuro, insolenti, adeóq; ænigmatico dicendi genere potiùs quàm vsitato exaltationis, & sessionis nomine vteretur? Quotus enim quisque diuinaret, Accipere cælum *idem declarare atque* summæ illius gloriæ fieri participem? *Res autem, meo iudicio, ita se habet. Petrus à reprehensione exorsus summam perfidiam & crudelitatem Iudæis exprobrat, quæ tamen Christi gloriæ & dignitati nihil detrahat, vt qui sit à mortuis excitatus & quanta virtute polleat signis & prodigiis in ipsius nomine editis abundè demōstret. Hic verò quum nihil conuenientius esset quàm vt quærerent Iudæi, vbinam igitur esset Christus ille à mortuis excitatus, & cur in apertū non prodiret, occurrit huic quæstioni Petrus, respondens oportere ipsum in cælis residere donec rursum appareat plenè mūdum instauraturus, sicut prædixerunt prophetæ,*

prophetæ, quorum denique propoſitis & ad ipſos Iudæos applicatis teſtimoniis, eos ad reſipiſcentiam & fidem hortatur. Rectè igitur OEcumenius quærens cur Petrus potius non dixerit ὃν οὐρανὸς ἐδέξατο, Quē cælũ recepit, Hoc, *inquit,* dixit vt de ſuperiore tempore diſſerens. Iſtis autē verbis ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως. vſque ad tempora reſtitutionis omnium, cauſam declarat quare nondum nunc veniat. Oportet, *inquit,* omnia reſtitui, & ad finem deuenire, & tunc veniet. *Hæc ille, ſignificans Petri verba perinde explicanda ac ſi dixiſſet,* Quem recepit cælum, vnde oportet, *(id eſt, vt rectè exponit Chryſoſtomus,* conſtitutum ac decretum eſt) vt veniat quando omnia reſtituet, quæ tempora prędixerunt Prophetę, &c. *Et de hoc quidem hactenus.*

Obiicit rurſum nobis idem ille plagiarius decerptam ex D. Caluini commentariis particulam. Quidni enim hoc auſit iſte quem nihil pudet? Locutio, *inquit D. Caluinus,* eſt ambigua, quia tam

intelligere possumus Christum cælo capi vel contineri, quàm cælum capere. Ne ergo verbũ dubiæ significationis vrgeamus. *Hæc igitur Caluinus, minimè sanè vel approbans ineptum illud dictum* Christus accepit cælum, *id est* gloriam Patris, *vel vt iste garrit, nos taxans quasi super dubium fundamentum ingentem molem extruamus, sed hoc istis præfractis ingeniis largiẽs, vt nulla nisi prorsus perspicua & dilucida Scripturæ testimonia aduersum eos vrgeamus. Hac autem modestia nostra quum nonnullos tandiu videamus abuti, vrgere ne hæc quidẽ, detectis quibus obscurantur argutulis ineptiis, desinemus. Cæterùm qua tandem nisi Dalmatica siue Illyrica fide istum D. Caluini locum iste decurtauit? Sic enim mox D. Caluinus,* Sed eo contenti simus quod certum est, Christum, interea dum speratur vltima rerum omnium instauratio, non alibi quàm in cælo quærendum esse. *Ista verò prius dixerat:* Quoniam ad crassum terrenúmque Dei & Christi

aspectum

aſpectum ſemper propendent hominum ſenſus, poterat in mentem Iudæis venire, Chriſtum quidem prædicari à mortuis excitatum, ſed vbinam eſſet non oſtendi. Præuenit ergo Petrus quum in cælo eſſe docet. Vnde ſequitur tollẽdas eſſe in altum mentes, vt Chriſtum fidei oculis requirant, quamuis immenſa locorum diſtantia ſit remotus, & in cęleſti gloria extra mundum habitet. *Hæc ille. Viden' igitur, plagiarie, te ſic eſſe in mortuos quoque crudelem, vt hũc etiam Caluini partum truncato capite ac pedibus in monſtrum transformaris?*

Et hactenus quidem de priore accuſationis parte. Nunc de ipſa huius dicti ſententia diſſeramus, num videlicet impiè dicatur, Carnem illam Chriſti glorioſam cælis capi, id eſt vltra mundum in illis regionibus in quibus ſumma illa Dei maieſtas pleniſſimè refulget & quæ ſunt æternæ noſtræ felicitati deſtinatæ, nec vſquam alibi nunc reſidere: & ita quidem vt naturalis corporis loco & ſpatio quacunque tandem

cælorum parte consistere ipsi libuerit, contineatur ac comprehendatur, num, inquam, hoc impiè dicatur, ac non potius putida & rancida sit hæresis contrarium affirmare. Primùm autem diluemus accusatorum argumenta, ac deinceps nostra confirmabimus.

Hæc Petri verba *(inquit rursum admodum confidenter Selneccerus)* nunquã aliter vera Ecclesia nisi de exaltatione naturæ humanę in Christo siue de sessione Christi ad Patris omnipotentis dextram accepta & intellecta fuerũt, vt erudita antiquitas & consensus omnium sanorum comprobant. *Ergo tibi, Selneccere insanimus. Et sanè ita est, si verum dicis. Sed quando tandem te verum dicere, imò quando te potius in istis non insanire probabis? Audiamus enim quid dicas.*

Ascendit *(inquis)* Christus in cælos, id est, vt ait Augustinus, cõditionem naturæ quam de hominum matre natus assumpsit, super Cælos in dexteram Dei collocauit. *Obsecro, mi homo*

homo, an sani est hominis seipsum cõfodere? Qualis est, obsecro, ista conditio assumptæ humanæ naturæ? num Vbique esse? Quid est aliud collocare quàm in loco constituere? Et tamem hæc ipsa natura, qualis est assumpta, quod ad conditionem ipsam naturæ attinet disertè hîc dicitur collocata ad dextram Patris, Ergo, te ipso teste, si Augustino assentiris, locus & sessio ad dexteram, siue glorificatio carnis Christi, inter se non pugnant. Quod si, vt tu vis, per Cælos idem atque Dexteræ nomine, gloria videlicet æterna significatur, quorsum Augustinus ista battologia vteretur, ac nõ potius super cælos, id est, ad dexteram Dei, *addita videlicet particula exegetica scripsisset? Denique quid erit istud supra cælos? nempe supra ipsam dexteram. Postremò an oblitus es agi de Petri loco? Num dixit Petrus, Quem oportet Christum ascendere in cælos? non certè. Esset enim inepta oratio, quoniam iam Christus eò ascenderat Atqui, non minus inepta fuerit oratio, si idem valet, Accipere Cælum atque ascendere in Cælum.*

Hoccine verò est ſapere?

Dextera Dei, (inquit idem Selneccerus,) vt Athanaſius & Baſilius categoricè, euidẽter ac veriſsimè interpretantur, non ſignificat aliquid circũſcriptum: ſed gloriam ad quam ſit euectus Chriſtus ſecundum ſuam humanam naturam. *Nos verò concedimus tibi totum hoc argumentum Selneccere, ſed conſecutionem pernegamus. Nec enim dicimus dexterã Dei ſignificare circunſcriptum aliquid, ſed diuinam eius gloriam qui tamen eſt in loco, propter veri corporis modum, vt iſta ſeßio circunſcriptionem loci non excludat. Vis vt tecum craßiùs agam? Aliud eſſe dicimus* Aſcendere in cælum *quàm* Cælo capi, *& hoc rurſus aliud quàm* Cæleſti gloria ornari, *ſicut exempli gratia, aliud eſt* Aſcendere in montem, *quàm* In monte reſidere, *& hoc rurſus aliud quàm* In illo monte felicem & beatum eſſe, *atque adeo, ſi vis, quàm* In illo monte vt in regni ſui ſolio commorantem, imperium in vniuerſum mundum obtinere.

obtinere. *An verò rursus oblitus es agi de Petri loco, nō de articulo, Sedet ad dextram Patris?*

Profert postea locum Damasceni, in quo dicit Christū sedere σωματικῶς ad dexteram Dei patris, quæ tamen dextera Patris non sit localis. Enimuerò an quisquam nostrum est qui Deum patrem dicat instar hominis esse, qui dextrum vel sinistrū latus habeat: Quid ergo est ista Patris dextera? gloria, *inquit,* & magnificentia ipsius, cuius est particeps Filius secundum carnem, *sed σωματικῶς. Ergo talis est glorificatio quæ non impediat sedētis & vera carne præditi circunscriptionem, & talis vicissim circunscriptio quæ glorificationi non officiat. Cur igitur impius fuerit qui dicit Christum cælo capi, id est loco & spatio in cælis contineri?*

Citat etiam illud Chrysostomi in Heb. 1, 3, testātis verbis Apostoli, ad dextram maiestatis in excelsis *Deum non concludi loco, sed ostendi hominem Christum omnibus altiorem & excellentiorem. Et quis tādem ista negat? Verùm vt summa*

glorificatio corporis Christi ipsum euehat supra omne nomen, quis tamen inde meritò concluserit nullo loco capi, id est absorptam esse corporis naturam?

Adfers etiam ista Seueriani verba, Nam diuinitas carni contulit quod semper Filius Dei cum Patre possedit. *Concedo sanè, quum vnione hypostatica datum sit huic assumptæ carni vt sit Filij Dei caro, ac proinde homo iste sit essentialiter Deus, quatenus est hypostaticè cum Verbo coniunctus. Quòd si hoc referas ad ipsius vnionis dona, cogeris sanè excipere diuinæ naturæ idiomata, nisi malis apertè in Eutychetis castra transire.*

Quid plura? Theodoretum etiam audes in tuas partes pertrahere non tamen quasi pro te facientem (constat enim illum ex professo oppugnare quod tu nunc defendis) sed quasi à se ipso dissentientem. Cedò vero quomodo? Quoniam, *inquis*, citat Athanasij verba, scribentis, Hæc verba, Sede à dextris meis, corpori Domini conuenire, non diuinitati quæ omnia implet. *Et quid hoc est rursum aliud*

aliud q̃ Seipsum confodere. Nã si Sedere à dextris idcirco cõpetere nõ potest Deitati quoniã omnia replet, efficitur humanitati sic cõpetere vt omnia nõ repleat. Nam, ex illa Athanasii ratione, si ipsa quoq; caro omnia repleret, non minus posset dici sedere ad Patris dextram quàm Deitas. Non igitur sibi ipsi Theodoretus, sed tibi, vt & tu tibi ipsi manifestè repugnas, Selneccere, tanta vis est veritatis.

Gregorius Nyssenus sic habet, Quæ naturaliter habet Christus vt Deus, ea dicitur accipere vt homo certo consilio factus. Ideò dicebat, Pater, glorifica me apud temetipsum ea gloria quam habebã *& cæt.* Nisi enim hanc haberet propriam vt Deus, fieri non posset vt eam tanquam alienam acciperet, Deo & Patre per Prophetã dicente, Gloriam meam alteri nõ dabo. *Pulcherrimus certè locus, quem si mei accusatores intelligerent, tota mox definita esset controuersia.*

Agit Nyssenus de idiomatibus Diuinæ naturæ. Hæc enim sunt quæ naturali-

ter Christus vt Deus habet sibi propria. Illa igitur dicit Christum non aliter posse dici vt hominem accepisse, quam quomodo assumptus ille homo, & est & dicitur Deus. Atqui homo iste non est Deus in sese sed κατ' ἄλλο, id est respectu naturæ diuinæ in qua subsistit. Ergo homo quidem ille est omnipotens, omnipræsens, viuificus & adorari debet, non tamen in sese, sed κατ' ἄλλο, id est, quatenus in natura Diuina subsistit, cuius illa sunt propria & proinde incōmunicabilia idiomata: quia scriptum est, inquit Nyssenus, Gloriam meam alteri non dabo. Itaq; rursum tibi gratiā habeo, Selneccere, quod tam cōmode causam nostram, id est, veritatē siue prudens siue imprudēs tuearis. Nam si vera illa sunt, vti sanè sunt, totā illam Brentianā effusionem omnium proprietatū Deitatis in carnem assumptam, siue illam idiomatum communicationem quam vos ipsarum etiam naturarum singularum respectu realem esse vultis, vt Eutychianam, id est, vt falsam, blasphemam, impiam, destructo à vobis ipsis vestro fundamento, funditus ruere ne-

re neceſſe eſt.

Hæc quum ita ſe habeant, iudicet nunc quiuis quo pudore iactent iſti mei accuſatores totius piæ & eruditæ vetuſtatis, adeóque omnium qui vſquam fuerunt, orthodoxorum conſenſum, quod vt magis etiam liqueat, age ex infinitis omnium veterum ſcriptorum teſtimoniis quæ toties Brentianis ſiue Iacobandreanis deliriis oppoſita, nunquam refutata ſunt, pauca ſummatim reponamus.

Ignatius ad Trallianos, Verum corpus Maria peperit, quod hæc omnia quæ propria ſunt corporis humani nobiſcum habet communia. *Ergo vel in primis circunſcriptionem, quam ſi depoſuit per ſeßionem, ſimul veritatem corporis abiecit.*

Dydimus lib. de Spir. Sancto, inteprete Hieronymo. Ipſe Spiritus ſanctus ſi vnus eſſet ex creaturis ſaltem circunſcriptam haberet ſubſtantiam, ſicut vniuerſa quæ facta ſunt. *Ergo loco non circunſcribi eſt proprium Deitatis prorſus incommunicabile, alioqui non ſtaret*

Dydimi argumentum.

Apollinaris citante Theodoreto, Christi copulatio cum corpore, non mutat corporis naturam. *Ergo vel natura corporis non est finitum & loco circunscriptum esse, vel fallitur qui corpus Christi reipsa negat cælo capi, quum in cælo sit.*

Seuerianus, Mysterium verè cæleste & terrenum. Talis enim erat natus Christus cælestis & terrenus: versans in loco & extra locum positus: visibilis & inuisibilis: cælestis secundum diuinitatis naturam, terrenus verò secũdum humanitatis naturam: visibilis secundum carnem, inuisibilis secundum spiritum: in loco versans secundum corpus, extra locum positus secundum Verbum. *Aliud autem est Verbum cui vni est assumpta illa caro, aliud est ipsius Verbi in assumptã carnem ἐνέργεια. Itaque præsens quidem est vbique etiam homo ille, sed κατ' ἄλλο, id est quatenus Deus, nec tamẽ κατ' ἄλλον, quia vnus est Deus & homo.*

Origenes

Origenes Homil. 33. in Mattheum: Quaſi homo peregrinatur, qui eſt vbique ſecundum Diuinitatis naturam. Nec enim eſt homo qui eſt vbicunque duo vel tres in nomine eius congregati fuerint: neque homo nobiſcum eſt omnibus diebus vſque ad conſummationem ſeculi: nec congregatis vbique fidelibus præſens eſt homo, ſed virtus Diuina quę eſt in Ieſu. *Vera & orthodoxa eſt hæc ſententia, id eſt, vobis Brentianis & Semibrentianis, vt olim erant* Ἄρειοι *&* ἡμιάρειοι, *prorſus repugnans. Hoc tamen notandum, cautius loquutos qui ætatē illam ſequuti ſunt quum nomina concreta ab abſtractis diſtinguerent. Itaque illud* Nec enim eſt homo *dictum eſt pro* Nec enim eſt humana natura, *ſiue pro* Nec enim Chriſtus ſecundum humanam naturam.

Athanaſius apud Vigilium: Quomodo ait, Vado ad Patrem cum quo ſemper erat, & à quo nunquam receſſerat? (eius eſt enim ire & venire, qui aliquibus locorum terminis circun-

ſcribitur, & eum in quo erat deſerere locum, vt ad alium vbi non erat, veniat) niſi quia vtique de illo quem aſſumpſerat homine loquebatur? *Ergo totus ille veſter allegoricus aſcenſus, quo tolli poſſe putatis corporis circunſcriptionem, vanum & futile eſt commētum.*

Theodoretus dial. 2. Corpus Domini quod reſurrexit, à corruptione quidem & interitu alienum & impaſsibile, & immortale, & Diuina gloria glorificatum, & ſeſsione ad dexteram Patris dignatum eſt, & à cæleſtibus adoratur poteſtatibus (nempe vt Dei corpus) corpus tamen eſt, & habet quam prius habuit, formam, figuram & circunſcriptionem. *Non eſt igitur impium dicere Chriſtum qui aſcendit in cælos & ibi ſedet ad dexteram Patris, cælo capi, id eſt contineri ſecundum carnem: ſed hoc negare eſt impium.*

Gregor. Nazianzenus apud Theod. dial. 1. Chriſtus habitat in cordibus noſtris, videlicet non ſecundum apparentem naturam ſed inuiſibilem.

Item

Item: Docemus eundem Christum, circunscriptum corpore, incircunscriptum spiritu, qui loco continetur & loco non continetur. *Quid apertius in eos dici potuit qui illū cælo capi negāt?*

Tertullianus de Trinit. Vbique inuocatum adesse, non hominis natura est, sed Dei, vt adesse omni loco possit. *Hoc verè firmum est argumentum quo sanctorum mortuorum inuocatio non tantum stulta & inanis sed etiam impia esse conuincitur.* Τὸ συνέχον *autem argumenti manifestè vestram illam realem carnis Christi* πανταχουσίαν *euertit. Quod si excipiatis ex eo consequi inuocandum igitur non esse hominem Christum, planè ineptè feceritis. Etsi enim assumpti illius hominis natura non est vbique, is tamen qui illam assumpsit hypostaticè, vbiq; est, nempe Verbum æternum Patris. Ideo non inuocatur quidē humana natura per se, sed inuocatur Filius Dei qui idē & vnus etiam est homo. Hæc qui non distinguit, quid inuocet nescit.*

Cyrillus lib. 2. dial. de Trinitate, Si di-

uina natura partitionem reciperet, intelligeretur & corpus. Si autē hoc, in loco omnino & magnitudine & quantitate:& si caderet in eam quantitas,non effugeret circunscriptionē. *Item lib.10.cap.38.in Ioan.* Nullus ambigit,quum ad cælos ascēderit,quanuis virtute Spiritus semper adfuerit, præsentia tamen carnis ipsum abesse. *Idem,* Etsi corpore absens sit Christus, Patri pro nobis apparens, & ad dextram ipsius sedens, habitat tamen in sanctis per Spiritū, nec patitur eos orphanos esse, quibus cælum ascendens Spiritum misit. Nō enim conuersari carne cum Apostolis poterat, quum ad Patrem ascenderit. *Ergo ex ascensione & sessione tantum abest vt colligi possit realis illa cōmentitia Omnipræsentia, vt contrà inde necessariò adstruatur carnis absentia, qua tamē non tolli corporis & sanguinis κοινωνίαν certum est.*

Vigilius Martyr lib. 1. contra Eutychen: Dei filius secundum humanitatem

suam

ſuam receſſit à nobis: ſecundum verò Diuinitatem ſuam ait nobis, Ecce ego vobiſcum ſum. Eſt igitur nobiſcum & non nobiſcum, quia quos reliquit & à quibus diſceſsit humanitate ſua, nō reliquit nec deſeruit Diuinitate ſua. *Item libro 4.* Quomodo quum Verbum vbique ſit, non vbique inueniatur & caro? Nam quando in terra fuit, non erat vtique in cœlo: & nunc quia in cœlo eſt, non eſt vtique in terra, & in tantum non eſt, vt ſecundum ipſam Chriſtum expectemus venturum de cælo, quem ſecundum Verbum nobiſcum eſſe dicimus in terra. Aut Verbum cum carne ſua loco continetur, aut caro cum Verbo vbique eſt: ſed quia Verbum vbique, caro autem vbique nō eſt, apparet vnum eundémque Chriſtum, vtriuſque eſſe naturæ, & eſſe quidem vbique ſecundum naturam Diuinitatis ſuæ, & loco contineri ſecundum naturam humanitatis ſuæ. Circunſcribitur loco ſecundum na-

turam carnis suæ, & non capitur loco, per naturam Diuinitatis suę. Hęc est fides & confessio catholica, quam Apostoli tradiderunt, Martyres roborauerunt, & fideles nunc vsque custodiunt. *Auditis boni viri, carnem Christi vbique non esse? loco contineri? loco capi? auditis mēdacij conuinci qui Bezam faciant primū authorem istius dicti,* Christum cælo capi? *auditis tanto teste quantum vniuersa post Apostolos antiquitas in hoc argumento vix vllum habet, fidem vocari Catholicam ab Apostolis traditam, à Martyribus roboratam, à fidelibus semper custoditam, illud ipsum quod ex professo vos scilicet orthodoxi, Vos martyres, Vos fideles Ecclesiæ Dei pastores tam Christianè oppugnatis, vt te, Selneccere, non pudeat crucem etiam iis à quibus tam leuiter defecisti precari? sed quam potius mirum ni tandē comperias te tibiipsi fixisse.*

Ambros. epist.22. & lib.de incar. Domini: Eadem in Christo corporis veritas est, quæ in nobis. *Idem lib. de Spirit.*

rit.S. Omnis creatura certis suæ naturæ circunscripta est limitibus, nec creatura dicenda est quæ non habet circumscriptam determinatámque virtutem. *Ite nunc & negate humanitatem Christi à vobis perimi, quum vt hæreticum damnatis qui Christi corpus post Petrum affirmat cælo capi.*

Augustinus epist.ad Dardanum, Spatia locorum tolle corporibus, & nusquam erunt, & quia nusquam, ergo nec erunt. Hinc vbique crede Christum, per id quod Deus est: in cælo autem per id quod homo, secundum veri corporis modum. *Si nusquã sunt corpora quibus tolluntur spatia, quid vobis fiet quibus impium est dicere Christum cælo, id est, cælesti spatio capi? Et si vera sunt ista non tam Augustini, quàm totius Ecclesiæ argumenta, vbi veri corporis modus si non circunscribitur? & Cæli nomine significari realẽ vbiquitatem quis vobis concedet? Item cap. 1. tract. 30. in Ioan.* Donec seculũ finiatur, sursum est Dominus, sed tamẽ hîc nobiscum

etiam est veritas Dominus. Corpus enim in quo resurrexit, in vno loco esse oportet, Veritas autē eius vbiq; diffusa est. *Vtrum verò durius est dicere, oportere Christum sursum esse, id est, in vno loco, vel, Christum cælo capi vsque ad tempora restitutionis omnium? Vtrum igitur impium dogma? hoccine an nostrum? Item lib. 22. De ciuit. Dei:* Deus totus in cœlo, & in terra simul totus est, quod nulla natura corporalis potest. *Vnde igitur nisi ex erroris spiritu emanauit vestra illa realis omnipræsentia non dico hominis Christi. (nec enim hoc negamus quum vnus sit Christus Deus & homo) sed carnis Christi, quæ certè Deitas nō est nec erit? Vnde etiā illa vestra oralis manducatio, id est, commētum cuius vel ipsum Satanam pudeat?*

Item epistola 3. Quantumcūque sit corpus vel corpusculum, vt loci occupet spatium, eundémque sic impleat, vt in nulla eius parte sit totum necesse est. *Et ne hic fortasse cuiquam imponatis, non potestis inficiari Augustinum*

num de illo ipso glorificato Christi corpore disserere.

Idem, Hoc est Deum esse, quod vbique totum esse. *Ergo vel negate Christi carnem vbique totam esse, vel fatemini eam à vobis in Deitatē transformari.*

Idem, De essentia Diuinitatis: Sicut eundem Dei Filium & Redemptorem nostrum secūdum Diuinitatem inuisibilem, incorporeum & incirc-cunscriptum, sicut & Patrem & Spiritum sanctum, non credere impium est: ita eundem Dei Filium, in homine assumpto, visibilem, corporeum, atque localem post resurrectionem non credere & profiteri, est prophanum. *Vtri igitur impij, vtri prophani, Selneccere?*

Idem lib. 22. De ciuit. Dei. Christus vbique est tanquam Deus, & in loco aliquo cæli propter veri corporis modum, cui immortalitatē dedit, naturā non abstulit. *Si in loco aliquo cæli est, quomodo impius qui dicit Christū cælo capi? imo quomodo non impij qui hoc negāt?*

Item epist.146. Ego corpus Christi ita in cælo esse credo, vt erat in terra quum ascēderet in cælum, & quemadmodum ipse Christus discipulis de resurrectione ipsius dubitantibus ait, Palpate & videte, Spiritus carnem & ossa non habet. *Idem & nos credimus, ideóque Brentianos incarnationem, ascensionem, sessionem vbique confundentes toto corde detestamur.*

Item epist. ad Dardanum: Secūdum hominem in terra erat, non in cælo vbi nunc est, quando dicebat, Nemo ascendit in cælū, nisi qui de cælo descēdit Filius hominis qui est in cælo, quāuis secundū quod Filius Dei erat, esset in cælo, secūdum quod verò Filius hominis erat, adhuc esset in terra. Noli itaque dubitare ibi nūc esse hominem Christum, vnde venturus est, secūdum Christianam confessionem, in eadem videlicet carnis forma, cui immortalitatem dedit, naturam non abstulit. Secundum hanc formam, non est putandus vbique diffu-

diffusus. Cauendum est enim ne ita Diuinitatem astruamus hominis, vt veritatem corporis auferamus. Non est autem cõsequens, vt quod in Deo est, ita sit vbique vt Deus. *His qui non assentitur, anathema sit. Quàm verò futile, quàm vanum & ineptum sit Brentianum commentum de vbiquitate ex dono siue effusione* ἐνεργείας, *alibi plenissimè est demonstratum, si modò apud sanos homines refutatione indiget. Certè qui quicquam creatum sentit hoc adeptum esse vt realiter & in sese sit vbique, is necesse est fabricet Deum per accidens, id est, portentosum idolũ. Vos verò quæso, quandiu Christianam religionẽ exponetis ipsorum etiam Mahumetanorum ludibriis?*

Item Serm. 60. de Verb. Domini: Semper quidem nobiscum est Diuinitate sua, sed nisi corporaliter abiret à nobis, semper eius corpus carnaliter videremus, & nunquam spiritualiter crederemus. *Hinc tandem aliquando colligite, quis spiritus id substernat tanquam necessarium ad eam fidem quæ ad*

cœnam Domini cum fructu celebrandam requiritur, quo posito ruat quod in Cœna primarium & præcipuum est.

Item tractat. 87. in Ioan. A quibus homo abſcedebat, Deus non recedebat. Et idem ipſe Chriſtus Deus & homo. Ergo ibat per hoc quod homo erat, & manebat per id quod Deus erat: Ibat per hoc quod in vno loco erat, manebat per hoc quod vbique erat. *An aliud dicit qui Chriſtum quatenus Deus eſt vbique verè eſſe, quatenus verò homo eſt cælo capi ſiue cõtineri docet?*

Item tractatu 36. & 50. in Ioan. Secundum corporis quidem præſentiam, & ſecundum carnẽ quam Verbum aſſumpſit, aſcendit in cælum, non eſt hîc. Ibi ſedet ad dexteram Patris: & hîc eſt: non enim receſsit præſentia maieſtatis. Secundum præſentiam maieſtatis ſemper habemus Chriſtum, ſecũdum præſentiam carnis, rectè dictum eſt, Me ſemper non habebitis. *Maieſtatis nomine, non illam commẽtitiam ὑπερφυσικὴν omnipræſentiã*

ſed

ſed deitatem ipſam ſignificari liquet tum ex aliis perſpicuus locis, tum ex ipſo Carnis vocabulo, quod illi opponitur. Quod ſi ex aſcenſione in cælum rectè colligitur carnem quia aſcendit, hîc non eſſe, cuiuſmodi eſt eorum Theologia qui ex aſcenſione colligunt omnipræſentiam, & locum in quo ſedet glorificatus, cum ipſa glorificatione confundunt? qui denique tam latè patere, ſomniãt ipſam regnantem carnem, quàm ipſius imperium? Itẽ lib. de Vnit. & Trin. cap. 2. Per id quod eſt Deus eſt, æqualis Patri, & vbique præſens eſt, & in cælo totus, & in terra totus, & in nullo continetur loco. Per id quod homo & paſſus & mortuus eſt, & reſurrexit & aſcendit in cælum, ſedétque ad dexteram Patris, & ſic veniet ad iudicandum viuos & mortuos quemadmodum eſt ire viſus in cælum, in eadem forma carnis & ſubſtantia, cui profectò immortalitatem dedit, naturam non abſtulit. *Ergo ſeſſio, id eſt glorificationis plenitudo aliud eſt quàm aſcenſio, circũſcriptionem autem carnis nec*

ascensio tollit nec glorificatio.

Item Sermo. 140. feria 2. paschæ, Ideo ominus noster absentauit se corpo re ab omni Ecclesia,& ascendit in cælum vt fides ædificetur. *Fidem igitur non ædificat sed destruit falsum & impiũ dogma de reali carnis Christi omnipræsentia.*

Fulgentius lib. 2. ad Trasimundum, Vnus idémque homo localis ex homine, qui est Deus immensus ex Patre: vnus idémque secũdum substantiam humanam absens cælo, quum esset in terra,& derelinquens terram quum ascendit in cælum, secundum Diuinam verò immensámque substantiam nec cælum dimittẽs quum de cælo descendit, nec terram deserens quum ad cælum ascendit: quod ipsius Domini certissimo potest dignosci sermone, qui vt localem ostẽderet humanitatem suam, dicit discipulis suis, Ascendo ad Patrem meum & ad Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum. De Lazaro quoque

que quum dixisset, Lazarus mortuus est, adiunxit dicens, Et gaudeo propter vos vt credatis, quoniam non eram ibi. Immensitatem verò suæ Diuinitatis ostendit discipulis dicens, Ecce ego vobiscũ sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Quomodo autem ascendit in cælum nisi quia verus & localis est homo? Aut quomodo adest fidelibus suis, nisi quia immensus & verus est Deus? *Et paulo pòst.* Istam Christi verã humanitatem (quæ localis est) & veram Diuinitatem (quæ immensa est) Apostolica quoque doctrina cernimus intimari. Nam vt Christi veri hominis corpus localiter cõtineri Paulus Apostolus mõstraret, ait ad Thessalonicenses, Quo conuersi estis ad Deum à simulachris, seruire Deo vni & vero, & expectare Filium eius de cælis, quem suscitauit à mortuis, Iesum ipsum vtique monstrans corporaliter de cælo venturum, quem corporaliter à mortuis nouerat suscita-

tum. Propterea rursus ait, Nostra autem conuersatio in cælis est, vnde etiam Saluatorem expectamus Dominum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, conforme corpori claritatis suæ, secundum operationem qua potest etiam sibi subiicere omnia. *Et paulò pòst:* Hanc veritatem corporis Christi de cælo venturi, Ioannes quoque confirmat dicens, Ecce veniet cum nubibus, & videbit eum omnis oculus, & qui eũ compunxerunt. In libris quoque Actorum, sic eius corporalis intimatur ascensus, Et quum hæc dixisset, vidẽtibus illis, eleuatus est. Quum ergo caro Christi, localis absque dubitatione monstraretur, Diuinitas tamen eius vbique semper esse Paulo testante cognoscitur, qui fidelibus dicit, An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christi? *Hæc illa est scilicet iners glossa, Selneccere, vt tu ridiculè profectò scribis. Imo hæc illa est veritas ipsis inferorum portis nedum homunculis in-*

expu-

expugnabilis,localem fuisse ascensum carnis eius è terra in cælum,localem carnis eius absentiam à terra , localem expectari carnis eius aduẽtum è cælis in terras : Cælorum nomine in quos caro eius ascendit, in quibus nunc est , è quibus expectatur, & in quos attollimur, non significari gloriam illam æternam,(cuius etiam nomine minimè intelligetur realis illa & commẽtitia Omnipræsentia) sed sedes cælestes nobis inenarrabiles in quibus vnà cum eo regnabimus in æternum. Ergo, inquient isti, veram cõmunicationem corporis & sanguinis negatis. Imò,boni viri, veram non negamus , sed vestram sanè quæ falsissima est,abominamur.

Idem lib.3.ad Trasimun. Idem atque inseparabilis Christus secundum totum hominem quem accepit,terram localiter deserens,ad cælum ascendit & in dextris Dei sedet: secundum eundem totum hominem venturus est ad iudicandum. *Num ergo vel ascẽsio vel sessio ad dexteram tollit circunscriptionem?*

Damaſceni verò hæc ſententia eſt lib. 3, cap. 4, de duarum naturarum in Chriſto perſonali vnione, & mutua Idiomatum communicatione. 1 In Chriſto Ieſu Domino noſtro duas naturas agnoſcimus, & vnam hypoſtaſim ex vtraque natura cōſtantem.

2 Quando naturas reſpicimus Deitatem & Humanitatem vocamus, quādo verò ipſam hypoſtaſim & perſonam aut ex vtraque natura ſimul, Chriſtum nominamus Deum & Hominem ſecūdum idem, & Deum incarnatum: aut ex altera natura tantùm, Deum & Dei Filium, vel Hominem & hominis Filium appellamus.

3 Quoties de naturis aliquid dicimus, ea quæ humanitatis propria ſunt, de diuinitate nō dicuntur. Non enim Deitatem aut paſsibilem aut creatam dicimus. Sicut nec viciſsim de carne & humanitate prædicamus ea quæ Deitatis ſunt propria. Sic nō dicimus carnem ſeu humanitatem increatam.

Cæte-

4 Cæterum de Hypostasi & persona siue ex vtraque simul, siue ex altera natura tantùm, appellata, vtriusque naturæ propria prædicantur. Et quidem quum ab vna natura tantùm Filius Dei & Deus vocatur, suscipit sibi vnicæ carnis naturæ propria, dicitúrque Dominus passibilis & Dominus gloriæ crucifixus, non vtique secundum quòd Deus est, sed secundum quòd homo idē est. Et vicissim, quando dicitur homo & Filius hominis, suscipit Diuinæ naturæ propria & glorificationis, vocatúrque Paruulus ante secula, & Homo sine principio, non secundum quòd Deus est, qui quum sit ante secula, factus est nouissimis temporibus puer paruulus. Atque hic est modus ἀντιδόσεως & alternationis seu vicissitudinariæ attributionis, (περιχωρήσεως) quæ vsitatè dicitur Idiomatum communicatio.

Quid plura? describēdi essent mihi integri libri omnium veterum, qui contrà Eutythianos ex professo scripserunt, vt

Theodoreti & Vigilij, quos testes quum certißimum sit omni exceptione maiores esse in hoc quidem argumento, quis tandẽ illos æquo animo ferre poßit vel debeat ab istiusmodi hominibus reprehendi? Omitto conuitia in maximos illos viros Theodoretum & Vigilium à Brentio & Andrea (Deus bone quantis & quibus theologis!) iactata. De vno Selneccero meo accusatore nunc ago. Is verò qua fronte Theodoretum redarguere sit ausus paulò antè ostendi. Nunc audiamus quomodo Vigilium flagellet, quo tamen in hoc quidem argumento, nullum certiorem habemus veritatis orthodoxæ defensorem. Vigilij, *inquit*, qui Martyr nominatur (*num verò hoc etiam nomẽ ei eripies Selneccere?*) verba hæc de re quę pro explicatione loci Actorum 3. adducuntur, (*Ergo calumniabaris quum nostram sentẽtiam,* Christum cælo capi, *vt nouam & inauditam reprehenderes, quum Vigilius cõtrarium dogma in Eutychete ante mille & amplius annos oppugnarit & expugnarit.*) sine exceptione non admitti-

m*itti-*

mittimus quæ sic habent. Si Verbi & carnis vna natura est, quomodo qui Verbum vbique sit, non inuenietur vbique & caro? *(Atqui negare non potestis ideo esse vbique præsentem deum totum, quia loco non continetur: & idcirco loco non contineri, quoniam infinitæ sit essentiæ. Ergo ab infinitate essentiæ pendet omnipræsentia. Quis ergo sanæ mentis homo negarit carni tribui essentiæ infinitatem, ac proinde carnē in Deitatem trāsformari cui attribuatur omnipræsentia, &c. non in natura Verbi in qua subsistit, (hoc enim non negamus) sed reatus & in semetipsa?)* Nam quando in terra fuit, non vtique erat in cælo: & nunc quia in cælo est, non est vtique in terra. *(Erat enim ipsis quoque plerisque Eutychianis Brentianum illud vbiquisticum cælum ignotum, cuius vos primi architecti fuistis, magna cum totius orbis Christiani infamia)* Et in tātum non est, vt secūdum ipsam Christum speremus venturum de cælo. *(atqui certissimum est neminem eò venire vbi iam sit)* quem

secundum Verbum credimus esse in terra. *Hæc sunt quibus sine exceptione nolunt isti assentiri: quasi verò non idem dixerint, clamarint, scripserint veteres omnes & Græci & Latini, quorum testimonia paulò antè ex infinitis nonnulla tantùm protulimus. Audiamus tamen quid iste reprehensor proferat:*

Habet idem Vigilius (*inquit*) multa obelisco digna. *Vt hoc demus, cuiusmodi tamē est ita consequutio: Quid si sic colligerē? Multa Selneccerus habet in suo illo in Genesim ingenti volumine, partim falsò affirmata, veluti Animam esse ex traduce, Animæ potentias non esse λογιστικὸν, θυμικὸν, ἐπιθυμητικὸν, & de Prouidētia ac Prædestinatione non pauca: multa item inepta, cuiusmodi sunt molestißimæ digreßiones: multa ridicula, quales sunt pueriles versiculi quos ad nauseam vsque inculcat: an pateretur inde colligi Selneccerū in hoc argumēto de quo nunc agimus toto cælo errare? Et tamen hæc omnia certißimè, si sit opus, demonstrabuntur. Quænā autē ista sunt Vigilij errata ne ab ipsis qui-*

quidem centuriatoribus animaduerſa?

Quòd, inquit, Chriſtus non ſit mediator & aduocatus noſter ſecūdum Deitatem, ſed tantùm ſecundum noſtram naturam interpellet pro nobis Patrem: *Vbi verò hoc comperies apud Vigilium? Nuſquam profectò, nuſquam inquam, Selneccere, inuenies Chriſtum eſſe Mediatorem duntaxat ſecundum humanam naturā. Sed tibi nimirū idē eſt pars atque totum. Interpellare Chriſtum, Aduocati officio fungi, Sacerdotis miniſteriū implere ſecundum Deitatem negat Vigilius: & rectè negat, ſi quid dicat rectè ſpectetur. Etſi enim Mediatoris officium eſt Perſonæ, non alterutrius naturæ, tamen diſtinguendæ ſunt naturarū proprietates in iis quæ ad Mediatoris officium pertinēt exequendis, ita videlicet vt diuina Diuinæ, ſeruilia humanæ naturæ, ac etiam prætere a ipſorum ſeruilium dignitas & vis Diuinæ naturæ tribuantur: de quibus quū copioſiſſimè ſit à noſtris aduerſus Stancari deliria diſputatum, nolo nunc pluribus diſſerere*

Hanc esse verò Vigilij mentem, ex eiusdem operis lib. 5. discere debuit Selneccerus, in quo mediatorem vtriusque naturæ esse oportere, nō minus eleganter quàm verè demonstrat, aut saltem ipsis Centuriatoribus credere, quorū hæc verba sunt Centuriæ quintæ cap. 10. pag. 1311. Idem Vigilius ostendit ideo ipsum oportuisse Deum & hominem esse vt Mediatoris officio fungi posset lib. 5. contra Eutychen. *Hæc si nesciebas Selneccere, quis hanc negligentiam excusabit in accusatore? Si sciebas, quid tandem isti calumniæ prætexes? Quod si in Mediatoris munere non nosti diuina Deitati, humana humanitati distinctè tribuere, quod est istud dedecus, censeri Magistrum, imò etiam Censorem in Israel qui hæc ignoret?*

Audiamus alterum Vigilij erratum: Quòd dicat appellationem Iesu Christi non ad Deum sed ad hominem pertinere, cui delirio ipse quoque Theodoretus contradicit. *Respondeat pro Vigilio Augustinus, lib. de Trinit. Dei 17. cap. 16.* Quis tam rudis est in hac reli-

religione vt Christum nesciat à chrismate, hoc est ab vnctione dubitet appellatum? *Idem contra sermonem Arianorum, cap. 8.* Christi nomē quū ex eo illi sit quòd scriptū sit in prophetia, Vnxit te Deus, Deus tuus, oleo exultationis, ad id quòd homo factus est pertinet. *Idem epist. 175.* Iesu Christi nomen ex dispensatione misericordiæ susceptæque humanitatis assumptum est. *Ergo, inquies, Iesus Christus non est Dei & hominis nomen? Respondeat idē August. loco ex sermone Arianorū citato.* Qui erat in forma Dei nondum erat Christus; quod esse cœpit quum semetipsum exinaniuit. Verū si quæramus, Quis est ille qui quum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualē Deo? respondetur nobis voce Apostolica, Christus Iesus. Ergo & illa Diuinitas huius humanitatis vocem accepit. *Eadem & pene totidem verbis descripta inuenies apud Theodoretum in Epitome Diuinorum decretorum, cap. de Seruatoris*

dispensatione. Nec aliter intelligendus est eiusdem locus ex dialogo 2. quem tu fœdè in contrariam sententiam deprauas.

Tertium erratum Vigilij iste numerat, Quòd humanam naturā assumptam & glorificatam certo loco cæli alliget. *Imo verò Selneccere, magis ac magis calumniæ spiritum prodis. Vbi enim peculiarem aliquem cæli locum inuenies à Vigilio vel quoquam nostrûm Christo statui? Vbi cōperies verba ista Alligari, Includi, Deuinciri, Captiuum teneri, & cæt. istiusmodi non minus ineptè & ridiculè quàm falso nobis attributa? Et tamen hi sunt tribunitij vestri clamores, hi vestri latratus, de quibus Dominus inter vos & nos certè iudicabit. Hoc quidem cum Verbo Dei & tota erudita vetustate dicimus, Christi carnem nunc in cælis esse quos conscendit, ibique quocunque cæli loco versari illi libuerit, (nec enim hæc arcana scrutari nostrum est) eo spatio capi siue cōtineri quod sit vero ipsius corpori quantumuis glorificato conueniens, indéque omnia gubernare: & quoniam in cælis sit, nunc non esse*

se

ſe in terris, ſicut non erat in cælis, quum eſſet in terris. Sic ſenſiſſe, docuiſſe, ſcripſiſſe omnes ab Euangelio promulgato fideles, doctores, & veſtrum vbiquitariũ cælum ignoraſſe, veſtrámque carnis realem omnipreſentiam ex profeſſo damnaſſe prolatis teſtimoniis certis, euidentibus, perſpicuis demonſtrauimus. Vis tamen fortaßis aliquid amplius? audi Iuſtinum Apologetico ſecundo ex totius orthodoxæ Eccleſiæ ſententia ſic loquẽtem, ne hoc fortè inter ipſius næuos reponas, quod ne ipſi quidem Centuriatores fecerunt, malè alioqui carpentes ipſius locum περὶ διγαμίας.

Quòd autem, *inquit*, Chriſtum à mortuis excitatum Deus omnium Pater eſſet in cælum adducturus & detenturus, donec dæmonas ipſius hoſtes percuſſerit: audite verba iſta, Prophetæ Dauidis, Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis. *Audis verbum κατέχειν multo etiam durius quam ſit Capi vel Contineri? Audis ſeßione ad dexteram Patris non impediri iſtam detentionem in cælis? Audis*

Cælorum nomine, non ipsam gloriam, sed gloriæ sedem significari? Vis etiam vt plenius patefaciã falsum esse quod dixisti, q̃ videlicet per istud dictum Christi carnẽ nũc cælo capi, *& per ascensionẽ in cælos significetur loci mutatio, non autem euectio ad dextram Patris, hactenus vestris ecclesiis incognitum fuisse? Sic certè scribit disertis verbis Philippus in epistolam ad Colossenses:* In Symbolo intelligatur dictum vt sonat litera, & de corpore, & de corporali locatione. Ascendit scilicet CORPORALI ET PHYSICA LOCATIONE IN CAELVM. id est in locum cælestem, vbicunque est, quia nõ sunt hîc fingendę allegoriæ. Ascensio fuit visibilis & corporalis. & ita semper scripsit tota antiquitas, Christum CORPORALI LOCATIONE in aliquo loco (nempe cælesti) esse vbicunque vult, & ascensio corporalis facta est sursum &c. Et mox, Sicut de locali ascensione naturæ humanæ dictum est, Ascendit in cælos: ita de exaltatione naturæ humanæ

humanæ ſupra omnes creaturas, *(At non de omnipræſentia ſiue infinitate quæ phyſicam locationem & verum corporis modum euertit (* dictũ eſt) Sede ad dexteram Patris. *Hæc ille quæ ſi vera ſunt, vti ſanè ſunt, quid in vos apertius dici potuit, qui aſcenſionem cum ſeßione, qui cælos cum Dei dextera confunditis: & quibus hæreticus eſt qui Chriſtum ſecundum carnem ait cælo capi, id eſt, phyſica locatione in cælis collocatum? Vbi verò hæc ſenſit, docuit, ſcripſit Philippus? An non in veſtris ſcholis? Num tunc vel mutire Brentius, vel Iacobus Andreas diſcurſare ferendæ ſuæ vbiquitatis cauſa auſus eſt? Vbi tum zelus iſte tuus Selneccere? Imo etiam audiamus quid tum ſenſerit & ſcripſerit ille ipſe qui nunc iſtorum incendiorum facem præfert Heſhuſius. Sic enim habet ad verbum pagina libri ſui in Caluinũ 30. cui duobus dialogis reſpondi:* Libẽter accipimus Chriſtũ phyſica locatione viſibiliter ſuũ corpus ſurſum ſuſtuliſſe & in cæleſti LOCO COLLOCASSE. *Et*

pag. 82. Necesse est (*audite Brentiani Vbiquistæ)* fateri corpus Christi in cælo certo spatio concludi. *Audis mi homo? audis Heshusi quid olim scripseris? Si necesse est fateri Christi carnis physicam locationem, adeóque certam in cælo, certo loco conclusionem, (quod verbum multò illis quæ vsurpamus durius est) quo pudore vt falsam & impiam hanc interpretationē criminamini,* Christum cælo capi? *Quoniam, inquit Heshusius, simul dixi fatendum etiam esse Christi carnem verè & substantialiter adesse in Cœna, quod vos negatis. Negamus sanè eo quidem sensu quo tu hæc scripsisti. Sed quid tum? Manet tamen illud ex Heshusii dictis, tantum abesse vt falsum aut impium sit dicere Christum cælo capi, atque adeò certo spatio in cælo concludi, vt contra habendus sit impius qui hoc negat, nec satis sanus qui ascensionem cum seßione, & cælum cum gloria cælesti confundat. Itaque non mea interpretatio, sed tantùm mala ex eo Petri dicto collectio argui & probari à meis*

accusatori-

accusatoribus debuit. Sed age progrediamur etiam paulò amplius. Tu ipse Selneccere, in illis propositionibus isthic editis quæ nomen tuum quoque præferunt ita scripsisti, propositione xxx. Valde dolemus veterum errorum semina audacter à multis etiam nunc spargi, & iudicamus ab vniuersæ Antiquitatis piæ & eruditæ consensu, si non rebus & sententiis, certè formis verborum & phraseon recèns confictis, discrepare eos qui vnionem personalem definiunt quandam totius energiæ Diuinæ in naturam humanam effusionem, qua realiter Diuinitas suas proprietates humanæ naturæ communicauerit: aut qui humanitati, quod est personæ, tribuentes peculiariter Diuinam naturam assumentem humanæ assumptæ realiter communicare dicunt, personam, maiestatem, & actiones: aut qui prodigiosis verborum commentis innumeras idiomatum distinctiones fingunt. Denique quòd miscent aliqui

dona & ornamenta excellentia humanæ naturæ glorificatæ in Christo, cum proprietatibus Diuinæ essentiæ. *Et propositione 31.* Solius diuinæ naturæ propria sunt, esse omnipotentem, æternum, infinitum (*ergo & omnipræsentem esse vt istud verbi portentum vsurpemus*) omniscium, omnipotentem: humanæ naturæ propria sunt cœpisse in tempore, finitum, circunscriptum esse (*ergo pluribus locis simul non esse.*) Hæc quum sint essentiales proprietates naturæ humanæ, nunquam abiiciuntur. Sed alia sunt in natura humana quam λόγος assumpsit, quæ corpori nōdum glorificato rectè tribuuntur, vt esurire, sitire, lacerari, mori &c. hæc quæ fuerunt infirmitatis humanæ, desierunt post glorificationem. Nec tamen propterea amissa est humana natura, nec secundum se infinita vel omnipotens facta est, nec diuinæ naturæ idiomata in eam transfusa sunt. *Et propositione 33.* Cōmunicatio idiomatum

matum neutiquam eſt phyſica, aut trãsfuſio proprietatum eſſentialium in alterutram naturam, vt nunc aliqui communicationem idiomatum realem ſeu phyſicam comminiſci non ſunt veriti, ſed eſt forma loquendi qua proprietas aut operatio vni naturæ conueniens tribuitur perſonæ certa lege ac modo, ſcilicet in concreto quod totum agens ſignificat habens vtranque naturam, non autem in abſtracto quo alterutra natura ſecundum ſe ſignificata cõſideratur. *Hæc tu non ita pridem Selneccere: quæ ſi adhuc ſentis, quínam hoc tuum vltimum ſcriptum cum illis, id eſt, teipſum tecum conciliabis? Nam ſi infinitum ac proinde pluribus ſiue omnibus ſimul locis eſſe, idioma eſt diuinæ naturæ quod realiter nunquam communicetur, quomodo verum eſt quod tu nouus homo factus nunc ſcribis, De corporali locatione, noua (inquis) & periculoſa voce, nullum in ſacris Literis teſtimonium extare? Et ſi glorificatio ademit*

carni solas infirmitates, quas tu ipse à proprietate essentiali circunscriptionis distinguis, quid relinquitur nisi falli vehementer qui sessione ad dextram volunt omnipræsentiam ipsi carni communicatam, & Christum cælo capi negant? Quid igitur tibi prodest latibulum illud donorum ὑπερφυσικῶν, cui tu ipse nullum in illis propositionibus locum relinquis? Cedò verò, in quos hæc scripta esse dices, si non in Brentianas illas blasphemias? Quodsi ita est, vnde ista tam subita mutatio, vt isti doctrinæ renuncians quam fassus es verbo Dei, ipsa veritate, omnium orthodoxorum scriptorum perpetuo consensu niti, dicere audeas nullum esse carnis circunscriptioni, in doctrina potentiæ & maiestatis Filij Dei locum? Imo Selneccere, nullus est in Ecclesia cothurno Theramenis locus. Et quum ista duo vis conciliare, quòd videlicet corpus retineat suam περιγραφὴν, & tamen sit ἀπεριγράπτως omnipræsens, nihil aliud agis, vel teipso teste, quàm quod contradicentia inter se conciliare

ciliare studes. Præponderat, fateor, cunctis rebus Dei verbum, sed in quo tandem Dei verbo carnem Christi reipsa simul nobis adesse & abesse, id est, simul finitam & infinitam esse comperies.

Si Cœnæ institutioni hoc tribuis, quorsum refugis ad glorificationem quæ postea consecuta est? Imo audi quid dicat Schekius Brentij ὑπερασπιστής. De glorioso corpore Christi, *inquit*, non potest ἁπλῶς dici quod sit in Cœna, quum τὸ ῥητὸν prædicati ei non conueniat. Nam gloriosum neque traditum est, neque tradetur.

Ergo, inquies, tollis Christi præsentiam in Cœna. Hoc enim est vlcus quod pungi non pateris. Respondeo, si præsentiæ nomine situm corporis intelligis, vt iis locis sistatur corpus, vbi Cœna peragitur, negari sane illam à nobis: vtpote quæ (præterquam quod ad spiritualem communicationis modum nihil prorsus facit, imo & fidei obstaculo est, vt ipse Christus discipulis testatur,) veritati corporis, & Verbo Dei, & totius piæ vetustatis,

tuóque adeò ipsius testimonio paulò antè descripto, penitus & ex diametro repugnet. Sin verò præsentiam ad Fidei conspectum, ipsiúsque adeo rei per Fidem apprehensæ verißimam, quia & efficacißimam, sed tamen spiritualem perceptionem refers, sanè & nos in Cœna Christi carnem præsentißimam statuimus non vt ex duabus substantiis vna quæpiam concrescat, sed vt mysticum inde corpus exurgat, vna Spiritus Christi vi & efficacitate viuificatum.

Requiris etiam aliquid amplius? Sicut Filius hominis loquens in terris cum Nicodemo, erat in cælo, ita etiam nunc, quanuis cælo (vt loquitur Iustinus) κατεχόμενος, est tamen vbique in terris, nedum vt à Cœna absit: sed non nisi secundum vnitatem personæ, siue quatenus caro assumpta (quæ nunc in cælis est, & non alibi) est tamen vnum ὑφιστάμενον cum Verbo in quo subsistit: id est, communicatione idiomatum, quam tu ipse rectè scripsisti realem non esse naturarum in sese, siue in abstracto considera-

ratarum,

ratarum, respectu. Denique admittite vos illud κατ' ἄλλο, & stabilita veritate, pax erit Ecclesiis restituta.

Postremum Vigilij erratum recenses, Quod formam seruilem dicat in cælum translatam, *quod tamen negas. Respondeat Augustinus. contra Maximinum eodem prorsus argumento, quanuis in alium finem, vtentem, disputans lib. 3. cap. 16.* Forma serui, *inquit,* leuata est in cælum: in ipsa sedet ad dextram Dei Patris, in ipsa venturus est ad iudicium. *At enim, inquies, non vt seruilis forma translata est in cælum. Respondeat idem Augustinus eodem loco:* Formam serui resurrectio non consumpsit, sed in melius commutauit. *Ergo vt sit meliore conditione, tamen etiamsi vt ipse scripsisti, infirmitatem non naturam ei ademerit gloria, serui forma sit quoque seruilis necesse est, respectu naturæ semper dominantis. Sed hoc pati non possunt qui cum Eutychete sentiunt, per sessionem ad dexteram Patris, formam serui exæquatam for*

mæ Dei: quod vt falsum meritò damnauit sancta Synodus, scribentibus disertè Patribus, Christum glorificatum, cui vna gloria & adoratio debetur quoniã vnus est, seipso minorem esse secundũ serui formam siue humanitatem, sicut seipso maior est secundum Dei formam, id est, Deitatem, vt disertè docet Augustinus lib. de Trinit. 1. cap. 7. & 11. Nec tamen propterea in duas personas Christus diuiditur, sed naturarũ perpetua distinctio seruatur. Vides ergo tandem Selneccere te rursum optimum scriptorem immeritò accusare? sed illud te fefellit quod Brentianos sequutus, per formam Dei neque ipsam Deitatem verbi, neque itidem gratiam vnionis, sicut omnes veteres tum Græci tum Latini, sed gratiam (vt loquuntur Scholastici) habitualem intellexisti, quæ aliquandiu delitescens, tandem ad Formam Dei, id est, Deo conuenientem, sit euecta, de quo commento plenius alibi est à nobis disputatum.

En igitur quàm iustis de causis Selneccerus & Ienenses Theologi in me tanquã

falsum

falsum & impium interpretem tanto impetu insurrexerint, qui vtinã præclarum illud Irenæi dictum obseruassent: Multa malè interpretari cogũtur qui vnum rectè intelligere nolunt. *Dominus & illorum & mei misertus, faxit vt in veræ fidei* ὁμοφροσύνῃ *alij aliis occurramus, Satanam & ipsius flabella comprimat, Ecclesiam suam denique ab omnibus & intestinis & exteris hostibus seruet.*

Geneuæ 21. Augusti. Anno vltimi sæculi.

1571.

EXcuso hoc libello perlata est ad me quædam ad Ecclesiam Vvitebergensem Selnecceri epistola in qua locum Nanzianzeni, καὶ ὑπ' οὐρανοῦ δεχθῆναι, sic eludit quòd illa dicat Nazianzenus μιμητικῶς in persona aduersariorum, ideóque adiiciat, ὡς τολμηρὸς ἐξηγητὴς σύ. Ego verò fateor quidem recitari à Nanzianzeno obiectionem aduersariorum, sed quæ est ista consecutio? Recitat Nanzianzenus testimonium Scripturæ quo abutebantur Ariani, ergo non approbantur verba quibus locus ille ab Arianis citabatur. Quasi verò si, vt interdum fecerunt hæretici, locum istum corrupissent Ariani, hoc dissimulaturus fuerit Theologus. Quid ergo dices, reprehendit in illa Arianorum obiectione? nempe quòd falsò inde colligebant cessaturum Christi regnum, ex illa particula ἄχρι malè exposita, sicut ex responsione patet: in qua de verbis Petri malè citatis aut corruptis nullum verbum, sed de falsitate & absurditate argumenti disseritur. Vanum est ergo istud perfugium, sicut

iis

accidat necesse est qui potius quã Veritati etiam manifestæ cedãt, & errorẽ agnoscãt, ad quæuis etiã absurdißima deueniũt. Sic isti fatentur quidẽ Christi interdum, corpus esse finitum & circumscriptũ, & localiter ascendisse in cælos, sed nolunt fateri cælis capi, siue contineri spacio videlicet naturali corpori cõueniente, vt si faterer quidẽ quempiã esse in loco sed negarẽ loco cõtineri. Miror autẽ quid sint Iustino Martyri responsuri, cuius locũ Latinè versum antea citaui, nunc verò ipsa Græca verba placuit subiicere quæ sic habẽt: ὅτι δὲ ἀγαγεῖν τὸν χριστὸν εἰς τὸν οὐρανὸν πατὴρ μετὰ τὸ ἀναστῆσαι ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἔμελλε, καὶ KATEXEIN ἕως ἂν πατάξῃ τοὺς ἐχθραίνοντας αὐτῷ *&c.* ἐπακούσατε τῶν εἰρημένων διὰ Δαβὶδ τοῦ προφήτου, εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, *&c. En Christũ ait sedentẽ ad dexterã nõ tantũ capi sed etiã detineri cælo vsque ad diẽ illũ vltimũ. Mirum ergo ni hæreticũ etiã Iustinum faciant, aut hunc quoq; næuum in ipso inueniãt, à Cẽturiatoribus nõdum animaduersum. Sed ab hæresi Iustinũ & Angelorum & Petri testimoniũ perspicuũ satis apud sanos homines vindicabit.*